

Державний навчальний заклад
«Куп'янський регіональний центр професійної освіти»

Воєнне повсякдення: люди і долі

Методична розробка виховного заходу

Розробив класний керівник
Нечволод Наталія Анатоліївна

Куп'янськ, 2020

ХІД ЗАХОДУ (години спілкування - дослідження)

Організаційний етап

Взаємне привітання керівника та учнів.
Організація уваги.

Вступний етап

Мотивація. Слово вчителя.

Сьогодні головним предметом нашої уваги будуть не ключові історичні події або великі ідеї, а повсякденне життя простих людей, зміни в їхньому житті і зміни в них самих разом із часом і всередині часових рамок. Мова йде про «маленьких людей», пересічних учасників світової війни, що не завжди творять історію, але відчувають на собі руйнівну силу її колеса.

Хвилина тиші.

Варіант 1. Перегляд учнями фрагменту фільму «Життя і доля» (за посиланням <https://www.youtube.com/watch?v=iNg1drujFG0> або через сканування QR-коду)

Варіант 2. Слухання вірша Р. Рождественського «Балада про маленьку людину» (за посиланням <https://www.youtube.com/watch?v=Sy2tC8nd450> або через сканування QR-коду)

*На землі безжально
жив та був чоловік
У нього була служба
І маленький дуже*

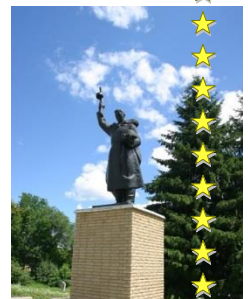
*маленькій
маленький.
маленька.
портфель.*

*Отримував він зарплату маленьку ...
І одного разу - прекрасного ранку
-
постукала до нього в віконце
невелика, здавалось, війна ...*

*Автомат йому видали маленький.
Чоботи йому видали маленькі.
Каску видали маленьку
і маленьку - за розмірами - шинель.*

*... А коли він впав - некрасиво, неправильно,
в атакуючому крику вивернувши рот,
то на всій землі не вистачило мармуру,
щоб вирубати хлопця
В повний зріст!*

2. Слово керівника. Постановка задачі заходу.

На основі аналізу різних історичних джерел пояснити вплив світової війни на долі та повсякденне життя людей. Таким джерелом для вас стане «Щоденник» всесвітньовідомого кінорежисера й прозаїка Олександра Довженка, а також спогади свідків воєнних подій на території нашого краю, листи, «сухі» факти документів, поетичні твори, світлини воєнної доби.

Завдання 1.

Інструкція

1. Робота з учнями групи.

Учням пропонується прочитати уривки з «Щоденника» О. Довженка.

2. Завдання підліткам:

а) на основі вивченого матеріалу теми «Україна в роки Другої світової війни» визначити історичні причини подій, що описує автор;

б) пояснити, як ці події впливають на свідомість, поведінку, життя, долю людей, що опинилися у таких обставинах;

в) висловити аргументовані судження щодо прояву героїзму та патріотизму пересічною людиною в умовах війни.

Обговорення

Чи змінює людину війна? Як зберегти в собі кращі людські якості в умовах суцільної трагедії свого народу, держави?

Підсумки

Підведення учнів до розуміння слів митця: *«Всяка буває душа — одна, як Дніпро, друга, часом, як калюжа, по кісточки, а часом буває так, що і калюжки нема...»* (О. Довженко «Щоденник»)

Матеріал для опрацювання. Уривки з «Щоденника» О. Довженка.

1941. Обірвані брудні румунські й італійські полонені солдати кинулися на таких же жалюгідних німецьких полонених і стали бити. Це було огидне видовище і символічне. Полонених німців били жінки і діти, і конвоїри нічого не могли вдіяти. Жінки були злі і страшні, сама ненависть. Полонені мовчали, бо знали, що давно вже заслужили ще гіршої кари.

1

1942. Двоє поранених бійців забрели до оселі старої жінки. Вона їх нагодувала, перев'язала рани і залишила у себе. Сусідки навідувалися, приносили молока. А одна побігла в управу і виказала. Прийшли німці, спитали, що за люди. Жінка сказала, що це її сини поранені, затулила собою. Просила людей, щоб визнали їх за її синів. Хтось сказав, що вона бреше. Бійців розстріляли разом із безсмертною матір'ю своїх синів, «що десь на фронті німців б'ють і матір споминають».

2

1942. «Змучені, зганыблені, голодні, нещасні жінки плакали, цілували наших бійців..., цілували зброю, припадали до холодних танків на снігу і поливали їх горючими сльозами. І на все це не можна було нікому дивитися без сліз. Радість і горе. То сльози наших матерів, нашої розтерзаної многостраждальної України».

3

1943. Прийшли німці, побили перевізників, примусили їх перевозити на другий берег. Діди попливли, а посередині Дніпра попрощалися один з одним, та й поперекидали човни, потопивши німців, і самі потонули.

4

1943. Командир був поранений. Але коли побачив, що атака захлинається, виліз наперед, крикнув своїм бійцям: «Ви ж герої! – і повів уперед. Це забезпечило славну перемогу і врятувало роту. Командира запитали, яку нього вистачило сили це зробити, та ще й назвати напівживих від жаху людей героями, повести за собою. Він сказав, що справді вважає їх героями, яких ще не бачив світ. Він лежав, так як і всі, скорчившись під осколками, але раптом відчув, що знаходиться не в ямці, а на земній кулі, і це її він повинен захистити. «Світ дивиться на нас як на єдиний порятунок». Кожен із вас хотів би скоріше потрапити додому, до своїх рідних.

5

Завдання 2.

Інструкція

1. Учням пропонується прочитати фрагменти документів з історії нашого краю часів нацистської окупації (**матеріали краєзнавчого музею нашого міста**).

2. Завдання групам:

а) на основі даних історичних джерел **назвати** заходи «нового порядку», що проводили окупанти на території нашого району;

б) **пояснити**, як ці події впливали на свідомість, поведінку, життя, долю людей, що перебували на окупованій території;

в) чи зберігаються у ваших родинах історії воєнних часів, що ви про це **знаєте**?

Обговорення

Підсумки

Що, на вашу думку, давало людям сили вижити у такі страшні часи?

Підведення учнів до розуміння слів митця:
«Людська душа — це чаша для горя. Коли чаша повна, скільки не лий — уже більше не поміститься. Тому в якийсь момент людині стає усе байдужим. Дійсність страшніша за всяку уяву. Книги і фільми про нашу правду, про наш народ мусять тріщати од жаху, страждань, гніву і нечуваної сили людського духу» (О. Довженко «Щоденник»)

Красназавчий матеріал для опрацювання.

Звертаємось до Джерел

З листа Ганни Розумової з м. Дюссельдорф рідним на хутір Прилютове від 15 червня 1943 р.

«...Нам життя тут спокійніше ніж вам. Тільки в нас того плохого, що нам корма похужали. То варили суп, картошку, а тепер одну капусту та воду. Ну а їмо лутше тому, що нам можна достать хліба, то всі гроші ідуть на хліб. Од полочки до полочки не хватає, бо получаємо 10-14-20 марок. То така зробилась, що страшно глянути. Робота хоч не важка, ну плачем без перестану, що в вас там таке робиться, а ми тут страдаємо.»

З Акту Надзвичайної комісії по розслідуванню діяльності окупантів на території міста і району

Своє перебування в місті фашисти ознаменували лютими репресіями і спробами приручити населення до « нового порядку». Це одна чорна ніч, сповнена лиха, горя, сліз, безчинств ворога.

В опублікованому після визволення міста акті названі страхітливі факти: в ярку Крейдяної гори знайдено останки 71 особи розстріляних і замучених людей, серед них 8 жінок і одна дитина. Німці живими кидали у ями наших людей. У багатьох розстріляних рани не були смертельними, і їх кидали до ями живими.

Громадяни, які працювали в заводі, бачили як над... Крім... німці р... яному кар'єрі п... іці яру за машинобудів...

Звертаємось до Джерел

Звертаємось до Джерел

Зі спогадів мешканців

Миколу Петровича Зоріна, директора на початку війни мобілізували на фронт. Коли він посилювали масові нальоти на наше сім'я, його дружина переїхала в село. Там увірвалися фашисти. Кілька гітлерівців підійшли з автоматами та гранатами до льоху, де ховалася матір з дітьми. Слова «мutter» і «кіндер» не зупинили недолюдків. Вони кинули в льох гранати. Матір з дітьми схоронили в одній могилі.

В числі бійців 1176 -го полку 350-ої стрілецької дивізії, яка звільняла місто від тимчасової окупації, був і боєць Микола Зорін. У селі сестра розповіла йому про трагічну смерть дружини і дітей. Прийшов солдат до могили, впав на неї, обійняв, а потім блідий, як полотно, з висохлими від горя сльозами в очах відійшов геть. І не було вже для нього страху в боях, не було сенсу берегти себе від куль і снарядів. Так і загинув він у бою під Мерефою, не ховаючись ні від кулеметних черг, ні від артилерійських залпів, ні від гусениць танків.

Завдання 3.

Інструкція

1. Учням пропонується прочитати інформацію про подвиги трьох льотчиків у небі над нашим містом у воєнні часи.

2. Завдання :

а) визначити, що є спільного у вчинках льотчиків;

б) висловити аргументовані судження щодо причин героїчного вчинку людини в умовах війни.

Обговорення

Чому деякі молоді люди, опинившись у складній ситуації, пов'язаній із воєнною добою, здатні пожертвувати власним життям заради інших?

Підсумки

Підведення учнів до розуміння слів митця:

— *Чому ви перемогли? У нас в Америці думають усі: тому що у вас кожен такий бідний, що йому нічого втрачати і тому не шкода розлучатися з життям".*

— *Дурниці говорять у вашій Америці.* (С. Довженко «Щоденник»)

Краєзнавчий матеріал для опрацювання.

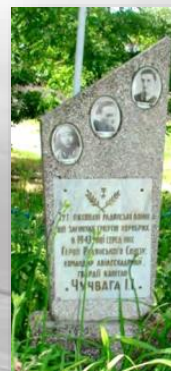
Хімушин Микола Федорович

Старший льотчик 106-го гвардійського винищувального полку, провів 60 повітряних боїв, збив 11 фашистських літаків, знищив десятки танків, гармат і сотні фашистів. 27 липня 1943 року здійснював патрулювання в районі нашого міста, під час якого помітив 9 бомбардувальників, які у супроводі винищувачів наближалися до міста. Набравши висоту, пішов на таран, збив флагманський літак і підбив ще три. Решта повернулися назад, але в цей час Хімушина атакували винищувачі. Сили були нерівні, боєприпаси закінчилися, літак було збито. Похований пілот на міському меморіальному кладовищі. На його могилі встановлено обеліск. Одну з центральних вулиць міста та міську школу названо його іменем.

Чучвага Іван Іванович

У 1943 році брав участь у повітряних боях з фашистами, визволяючи наше місто. 12 березня зав'язався дуже важкий нерівний бій наших льотчиків з ворожими стерв'ятниками у районі залізничної станції. У цьому повітряному бою командир ескадрильї І. І. Чучвага загинув. Усього на його бойовому шляху 20 знищених ворожих літаків. Похований як Герой у братській могилі меморіального комплексу села Курилівка.

Жердїй Євген Миколайович

За місяць боїв на Харківщині лейтенант Жердїй Є. М. здійснив 75 бойових вильотів, в яких особисто збив 4 винищувача противника, знищив десятки танків, гармат та іншої техніки, а також сотні солдатів і офіцерів противника.

14 червня 1942 році вступив у бій у небі над нашим містом з двома ворожими винищувачами. Одного збив одразу, а другого таранив. Сам вистрибнув з парашутом, але той не розкрився. Похований як Герой у селі недалеко від міста.

Завдання 4.

Мета Навчити учнів реконструювати повсякденне життя через використання фотодокументів. Показати, що в них відтворюється конкретний образ епохи, з деталями, дрібницями, під різними кутами зору. Фото дають можливість відчувати емоційну атмосферу сприйняття історії.

Інструкція

1. Учням пропонується переглянути галерею фотодокументів доби Другої світової війни на Україні.
2. Завдання :
 - а) назвати історичні обставини, у яких опинилися люди, що зображені на світлинах;
 - б) підготувати по два-три питання до людини, що зображена на кожній світлинці, якщо би виникла можливість взяти у неї інтерв'ю;
 - в) пояснити, чому вас це цікавить, які думки, емоції про долі людей у часи війни виникли у вас при перегляді фотодокументів.

Обговорення Чому війна втягує у своє смертельне колесо кожну людину, і не можна від неї заховатися ані відстанню, ані совістю?

Підсумки Підведення учнів до розуміння слів митця: *«Людина родиться для щастя й для радості, і бореться вона і діє во ім'я щастя. І розцвітає людина в щасті, а не в журбі, в світлі, а не в темряві й незнайстві, в сім'ї, а не в розлуці, і ніколи не в неволі».*

(О. Довженко «Щоденник»)

Матеріал для опрацювання.

Солдат - піхотинець

Медсестра на полі бою

Командир сотні УПА

Жінки у тилу на заводі

Дівчина – оstarбайтер, насильно вивезена на роботу до Німеччини

Єврейські жінки перед відправкою до табору смерті

Німецькі солдати у полоні

Жінка з дітьми біля зруйнованої хати

Солдат, що повернувся з війни додому

Солдат, що зник безвісті...

Інтелектуальна рефлексія

Вправа «АНТИРЕКЛАМА ВІЙНИ: ТЕПЕР Я ЗНАЮ та РОЗУМІЮ!»

Класний керівник пропонує учням привести власні аргументи про недопустимість будь-якої війни та необхідність збереження миру.

Очікувані відповіді:

- Війна – це завжди біль втрат, людські життя. У всі віки відбувались війни, які несли за собою лише хаос та розруху, горе та страждання.
- Можливо, у людині прокидається щось тваринне.
- Ніщо не може виправдати мільйони втрачених людських життів.
- Людина народжується у любові, а, отже, в любові має і існувати. Війна ж руйнує та вбиває.
- Конфлікти завжди потрібно вміти вирішувати мирно і без використання сили, особливо такої сили, яка може призвести до загибелі людини.
- Людство повинно вчитися на своїх помилках, прагнути уникнути війни. Ось тільки так виходить далеко не завжди.
- Поєднання слів "людина" і "війна" суперечить усім людським законам добра.
- Війни — це не тільки минуле людства, це, на жаль, його сьогодення.
- Війна не міняє людину цілковито, вона загострює ті почуття і розкриває ті сторони людської суті, які були в людини ще до війни, але з тих чи інших причин, або не мали нагоди розкритися, або були придушені вихованням та громадською думкою.